

WSTĘP

Kolejny tom *Dyskursów młodych andragogów*, jest pokłosiem czwartego spotkania młodych badaczy edukacji dorosłych pod nazwą „Letnia Szkoła Młodych Andragogów”. Oddając tom do rąk Czytelników pragnę się krótko odnieść do tych głosów, w których wyrażano wątpliwość, czy tytuł „dyskursy” nie jest pewnym nadużyciem, że być może jest jedynie wyrazem pogoni redaktora tomu za nowinkami, modą, używaniem terminu bez merytorycznego uzasadnienia.

Pojęcie „dyskurs” – wszechobecne zarówno we współczesnej humanistyce, jak również w mass mediach nie jest jednoznacznie rozumiane i definiowane, jest kategorią bardzo rozmytą. Jej znaczenie nadawane przez osoby posługujące się nią daleko wychodzi poza słownikowe rozumienie. W starszych słownikach bowiem, dyskurs to: „(łac. *discursus*) rozmowa, dyskusja, przemówienie”¹ a w nowszym „dyskusja lub wypowiedź, w której jakiś poważny temat omawiany jest w sposób uporządkowany i logiczny”². W publicystyce dość popularne jest odnoszenie tego pojęcia do języka mówionego i identyfikowanie go ze sposobem wypowiedzania się. Teun A. van Dijk pisze, iż możemy się spotkać z jeszcze innym użyciem tego terminu w mediach i niektórych naukach społecznych „...na przykład wtedy, gdy jest mowa o *dyskursie neoliberalizmu*. W takim wypadku *dyskurs* odnosi się nie tylko do sposobów mówienia, stosowanych przez neoliberalnych myślicieli lub polityków, ale też do propagowanych przez nich idei i koncepcji”³.

Cytowany autor jest zdania, że wszystkie do tej pory przytaczane określenia dyskursu są zdroworozsądkowymi, potocznymi lub nieformalnymi. Proponuje więc wykroczyć poza te potoczne definicje i przyjąć, iż dyskurs jest „zdarzeniem komunikacyjnym”. „Oznacza to – pisze autor – że ludzie używają języka, by przekazać różne idee i przekonania (lub wyrażać emocje). Robią to zaś w ramach wyznaczonych przez przebieg bardziej złożonych sytuacji społecznych, na przykład w takich sytuacjach, jak spotkanie z przyjaciółmi, rozmowa telefoniczna, lekcja w klasie szkolnej, rozmowa kwalifikacyjna, wizyta u lekarza, pisanie lub czytanie wiadomości”⁴. Autor dalej

¹ *Słownik wyrazów obcych PWN*, red. J. Tokarski, Warszawa 1971, PWN, s. 167; *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, Warszawa 1978, PWN, s. 488.

² *Inny słownik języka polskiego*, red. M. Bańko, t. I, Warszawa 2000, PWN, s. 343.

³ Teun A. van Dijk, *Badania nad dyskursem*, [w:] *Dyskurs jako struktura i proces*, red. T.A. van Dijk, Warszawa 2001, PWN, s. 10.

⁴ *Ibidem*, s. 10.

twierdzi, iż wielu badaczy dyskursu skupia się szczególnie na języku mówionym, ale sam jest zdania, że „w obręb pojęcia dyskursu warto włączyć też teksty pisane. Istnieje wiele podobieństw między sposobami mówienia i pisania, jakie dane osoby stosują w celu wyrażania swoich przekonań. To samo dotyczy procesów odbioru dyskursów – słuchania wypowiedzi i czytania tekstów”⁵. W dalszym ciągu rozważań autor proponuje do pojęcia „dyskurs” włączyć również artykuły o charakterze naukowym, tutaj bowiem zachodzi komunikacja, mimo że autorzy i czytelnicy nie komunikują się bezpośrednio. Można się zatem zgodzić z autorem, skrótowo rzecz ujmując, że dyskurs jest zdarzeniem komunikacyjnym lub werbalną formą interakcji, mającą swój kontekst.

Przyjęcie tego skrótowego określenia w pełni upoważnia – jak sądzę – do tego, by tak zatytułować przedstawione tu wypowiedzi młodych andragogów, zwłaszcza że zdecydowana ich większość była przedstawiana podczas trwania szkoły i wokół nich toczyła się dyskusja, a więc miał miejsce dyskurs w słownikowym rozumieniu.

Wszystkie teksty dotyczą szeroko rozumianej edukacji dorosłych. Okazuje się, że w edukacji dorosłych pojawiają się współcześnie nowe fakty i zjawiska, w które uwikłany jest człowiek dorosły, warte nie tylko odnotowania, ale i pogłębionej refleksji. Przedstawione na Letniej Szkole Młodych Andragogów refleksje podzieliłem na cztery węższe obszary i w ten sposób wyłoniłem cztery dyskursy: metodologiczny (przy czym metodologia jest tu szeroko rozumiana), andragogiczny, poradniczy i kulturoznawczy.

Mam nadzieję, że taki układ tomu dobrze orientuje w zawartości jego treści.

---

⁵ *Ibidem*, s. 11.